

УДК 35.48(477) “1944”

ГУЛАЙ В.В.

<https://orcid.org/0000-0002-7609-7967>

ДМИТРИШИН Н.М.

<https://orcid.org/0000-0001-8105-5094>

<https://doi.org/10.33577/2313-5603.38.2022.25-38>

ЛЬВІВ ЛИПНЯ 1944 РОКУ В СТРАТЕГІЧНИХ НАСТУПАЛЬНИХ ПЛАНАХ ТА БОЙОВИХ ДІЯХ ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ ТА АРМІЇ КРАЙОВОЇ ПРОТИ ВЕРМАХТУ

Частина 2

Ця стаття є спробою вирішення наукових завдань, поставлених у попередніх публікаціях авторів, із залученням української та польської історіографії й публіцистики, де робиться головний акцент на Бої за Львів між нацистськими військами та Армією Крайовою й Червоною Армією наприкінці липня 1944 р. Зокрема, на завершальному етапі Другої світової війни утримання у складі Польщі Львова як центру східних «кресів» більшість польського населення та діячів підпілля вважали закономірною винагородою за їхню участь у боротьбі проти гітлерівської Німеччини. Забезпечити вагоміші, насамперед військово-тактичні, позиції поляків під час визначення майбутніх східних кордонів Польщі повинна була широкомасштабна операція Армії Крайової під назвою «Буря» (Burza). В основу роботи покладемо комплекс загальноісторичних та спеціально-історичних методів наукового дослідження на принципах історизму, об'єктивності, альтернативності. Висновки дослідження можна вважати цінними для подальших наукових студій та використання в освітній діяльності, громадсько-просвітницькій та виховній роботі.

Ключові слова: Львів, бойові дії, Червона Армія, Армія Крайова, Вермахт.

Пропонована робота є завершенням актуальної в науково-теоретичному та історико-прикладному аспектах теми (*Гулай, Дмитришин*), що дозволяє через критичний аналіз попередньої радянської історіографії та залучення нових польських наукових та науково-публіцистичних публікацій комплексно представити історичну ретроспективу місця та ролі Львова липня 1944 року в стратегічних наступальних планах та бойових діях Червоної Армії та Армії Крайової проти Вермахту.

Гулай Василь Васильович, доктор політичних наук, кандидат історичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародної інформації, Національний університет «Львівська політехніка».

Дмитришин Наталія Мар'янівна, кандидат політичних наук, старший викладач кафедри міжнародної інформації, Національний університет «Львівська політехніка».

© Гулай В. В., Дмитришин Н. М., 2022

Вузька історична проблематика військово-політичного значення Львова у перебігу бойових дій на завершальному етапі Другої світової війни, з огляду на розгортання широкомасштабної російської агресії від 24 лютого 2022 року, потребує комплексних наукових студій, позбавлених попередньої радянської заідеологізованості та фальсифікацій.

Як слушно пише львівський історик Р. Голик, із наближенням фронту у 1944 р. усі – і приїжджі, і жителі міста, – мусіли розпрощатися з міфологією ідилічного Львова. Для частини з них це розставання означало евакуацію далі на Захід і накладалося на узагальнений образ «наляканого міста», яке рятується від наступу Червоної Армії: «Львів неофіційно, але день-у-день енергійніше евакуюється. Рух вантажних машин, переважно військових, стає безнастанним. Часто видко, як ці машини навантажено ... хатніми, ба навіть кухонними речами, і все це їде кудись на захід розбитими заболоченими дорогами... Дуже тривожно, сумно, підозріло, прикро, заклопотані обличчя, поспішні рухи, нервозність, злість... і знову болото, машини, метушня...». Для тих, хто виїхав дещо пізніше, наближення радянських військ сигналізувало розставання з містом, яке вже піддавали бомбардуванню. Тим, хто залишився, довелося побачити, як Львів перетворюється на плацдарм бойових дій, і відчуті на собі їх наслідки (Голик, 2011: 222).

На завершальному етапі Другої світової війни утримання у складі Польщі Львова як центру східних «кресів» більшість польського населення та діячів підпілля вважали закономірною винагородою за їхню участь у боротьбі проти гітлерівської Німеччини. Забезпечити вагоміші, насамперед військово-тактичні, позиції поляків під час визначення майбутніх східних кордонів Польщі повинна була широкомасштабна операція Армії Крайової під назвою «Буря» (Burza).

План акції «Буря» передбачав активну участь АК у спільних з радянськими військами бойових діях проти німців, направлених на визволення всіх без винятку довоєнних польських земель. Планувалося, що під час відступу німецької армії, підрозділи Армії Крайової разом з радянськими партизанськими формуваннями візьмуть активну участь у боях з відступаючими німецькими військами не лише на території Галичини, але й усіх «південно-східних земель» (Шишкін, 2016: с. 59).

План «Бурі» передбачав мобілізацію відділів АК в часи наближення фронту й відходу німецьких військ, виступу та перебрання влади у конкретній місцевості перед вступом до неї радянських військ (*Czubiński, 1998: 24*). Політичне завдання цієї акції полягало у тому, щоб представити радянській владі загони АК як законних господарів цієї території, представників підпільної Польської держави та польського уряду в екзилі (*Піскунович, 1998: 184*).

На переконання В. В'ятровича, зважаючи на те, що основні німецькі війська були скуті на фронті, найважливішим чинником, який міг завадити реалізації польських планів, було українське підпілля. Щоб послабити його до моменту остаточного протистояння, командування АК намагалося провокувати на антиукраїнські виступи німців. У вказівках щодо реалізації акції «Буря» зазначалося, що спершу антинімецькі диверсії слід проводити лише в українських теренах (*В'ятрович, 2017: 343*). Проте, на нашу думку, такі висновки є занадто категоричними, впливаючи із відомої ідеологічної упередженості вказаного автора, що не підкріплюються джерелами різного походження, комплексно проаналізованими.

Отже, у середині літа 1944 р. головною метою польського збройного підпілля стало захоплення Львова. Військово-політичні пріоритети майбутньої сутички були сформульовані так: «Акція «Буря» розцінюється польськими збройними силами та польською владою як факт політично невігідний для радянської влади. Поза боротьбою з німцями треба опанувати від імені уряду Польщі всім адміністративним, господарським і суспільним життям, принаймні на терені Львова і Дрогобича. У відносинах із радянською владою потрібно якнайдовше зберігати самостійність... і йти на співпрацю лише в питаннях, продиктованих спільною боротьбою з німцями...» (*Węgiński, 1989: 193*).

Останні плани і директиви командування Львівським регіоном АК були видані вже після того, як 23 червня 1944 р. розпочався новий наступ радянських військ. В інструкції від 7 липня Головнокомандувача Польських Збройних сил на Заході генерала К. Соснковського, переданій з огляду на останні події на Східному фронті за посередництвом радіозв'язку у Варшаву коменданту АК генералу Т. Коморовському, йшлося про необхідність власними

силами визволити Львів, а також інші невеличкі місцевості, якщо для цього існуватиме хоча б якийсь шанс (*Льюшин, 2009: 346-347*).

Цілком слушно знаний вітчизняний дослідник проблематики польського збройного підпілля в Західній Україні періоду Другої світової війни І. Льюшин наголошує, що саме останнім актом польського підпілля у здійсненні плану «Буря» у Східній Галичині стали спільні бої 5-ї піхотної дивізії АК (яка нараховувала близько 3 тисяч бійців) і радянських військ за Львів (*Льюшин, 1998: 169*).

Для реалізації таких амбіційних завдань АК могла розраховувати на близько 11 тис. вояків у Львівському окрузі, і зокрема, на 3,6 тис. – у самому місті (*Гулай, 2007: 568-569*). За інформацією радянської військової контррозвідки «СМЕРШ» напередодні підходу Червоної Армії до Львова чисельність АК у місті становила 6 тис. осіб, зокрема, 4 тис. озброєних вояків, а загальна чисельність Львівського обшару досягали 20 тис. осіб (*Польща та Україна, 2005: 380*).

7 липня 1944 р. командувач Львівського обшару полковник В. Філіпковський отримав очікуваний наказ генерала Соснковського розпочати реалізацію плану «Буря»: будь-якою ціною оволодіти Львовом, створити польську адміністрацію, яка репрезентувала б уряд Польщі перед військом 1-го Українського фронту. Для здійснення плану «Буря» В. Філіпковський мав близько 7 тисяч озброєних вояків. Безпосередньо у Львові діяли тритисячна 5-та дивізія піхоти, 14-й полк уланів і кілька загонів місцевих добровольців. Крім того, поза межами Львова були готові до дій так звані «лісові відділи» - бойові групи «Схід» (910 вояків АК), «Південь» (150), «Захід» (550), «Сян» (600) і «Північ» (150), які повинні були паралізувати діяльність транспортних комунікацій (*Науменко*).

Зокрема, за польським автором Г. Піскуновичем, у складі з'єднання 5 дивізії піхоти підполковника «Стефана» були: з'єднання Схід (відділи 14 полку уланів, 19 та 40 пп.) підпол. Францішека Рекуцького «Бакі» в районі Білки Шляхетської і Королівської у Вінничках, поблизу Свижа, Старого Села і Сем'янівки, з'єднання Південь (відділи 40 пп.) капітана Кароля Борковецца «Зена» в районі Зубжа і Сокольник. З'єднання Захід (відділи 19 пп. і 26 пп.) кап. Яна Козіка «Карського» на західному

передмісті Львова. З'єднання Сан (відділи 26 пп.) капітана Вігольда Шредзького «Суліми» в районі Мостиськ і З'єднання Північ (відділ 19 пп) кап. Юліана Бистроня «Годземби» в районі Цешанова-Нароля та з'єднання Місто під командуванням підполковника «Стефана». Всього було змобілізовано кільканадцять тисяч людей (*Піскунович, 1998: 186-187*).

З посиланням на свідчення очевидців в сучасній польській публіцистиці на Інтернет-ресурсах можемо прочитати, що допомога радянським військам з боку частин 14-го уланів була настільки важливою, що вона була відображена в інтерв'ю полковника Єфимова, опублікованому в газеті 1-го Українського фронту «За честь Родины» за 15 серпня 1944 року від імені командуючого 1-м Українським фронтом маршала Конєва, Єфімов також дав високу оцінку 14-му уланському полку Армії Крайової, подякувавши за його «героїчну співпрацю» (*Wyzwolenie Lwowa*).

Цілковито очевидно, що місцем найбільшої ескалації міжетнічного збройного протистояння у цей час став Львів. Відділи АК округу «Львів» перейшли до реалізації плану «Бурі» 18 липня 1944 р. (*Mazur*).

18 липня німецькі адміністративні органи влади виїхали зі Львова. У місті залишилися тільки загони польової жандармерії, які мали регулювати рух від'їжджаючого автотранспорту. 20 липня начебто до Львова повернулися відділи поліції, щоб вивезти останню зброю і спалити останню документацію. У місті було порозклеювано звернення до населення Лемберга (німецька назва Львова) за підписом коменданта місцевої німецької залоги генерала Кіттеля, в якому висловлювалися подяка за дотримання мешканцями міста спокою, а також застереження щодо можливих грабунків. У всякому разі протягом 19-21 липня німецьких військових частин у місті не було. Вони зосереджувалися головним чином поза Львовом. Але це не було використано місцевими польськими загонами для того, щоб захопити найважливіші адміністративні та господарські об'єкти і таким чином цілком опанувати містом, тим більше, що і з українського боку жодного спротиву не передбачалося (*Льюшин, 2009: 355*).

20 липня 1944 р. боївки АК зайняли окремі будинки, школи, вивісивши на них біло-червоні прапори. Ейфорія переповнювала повідомлення окремих командирів АК, як, між іншим, три роки

тому такі ж емоції переживали багато оунівців з приводу Акта 30 червня. Так, командир 14-го полку уланів майор «Драже» (офіцер югославської армії, якому вдалося втекти з німецького полону) доповідав командуванню АК: «Місто зайняте польськими повстанськими відділами. Радянські танкові частини тільки вступають. На всіх будинках видно лише біло-червоні прапори» (*Polskie Siły Zbrojne, 1950: 618*).

Коли німецька окупаційна адміністрація дистрикту «Галичина», установи гестапо та поліції у ніч на 23 липня покинули місто, частини АК вранці атакували колони німецьких 20-ї моторизованої і 101-ї гірської дивізії вермахту, що відступали. Під час боїв полякам вдалося захопити передмістя Голоски, Погулянку, квартали в районах вулиць Кохановського (тепер К. Левицького), де в будинку 23 розмістився штаб повстання, вулиць Зеленої, Яблоновських (тепер Ш. Руставелі), Бема (тепер Я. Мудрого), К. Лещинського (тепер Братів Міхновських), а також деякі об'єкти міста. Особливо відзначився у боях 14-й полк уланів, який навіть здобув кілька німецьких танків (*Науменко*).

Не тільки військове, але й символічне значення мало оволодіння підрозділами Кедиву АК територією та будівлями Львівської політехніки, де 24 липня було вивішено біло-червоні прапори (*Szumczyk*), а тогочасні фотографії нерідко ілюструються польські публікації про Львів.

Популярний виклад боїв АК за оволодіння Львовом знаходимо також у наступній публікації (*Walki we Lwowie*).

24 липня 1944 р. у Львові було розклеєно звернення командування АК із закликом видавати осіб, які переховували «німців та німецьких агентів» із погрозою покарання відповідно до законів воєнного часу (*AAN: 12*).

Як слушно зауважує І. Люшин, складність опису й оцінки липневих боїв загонів АК на Львівщині полягає в тому, що про ці події не збереглося жодного докладного звіту польського командування. Ті звіти, що знаходяться в нашому розпорядженні, мають дуже загальний характер і містять, головним чином, відомості про роззброєння аківців радянськими військами. Зрозуміло, що за умови швидкого і повсюдного роззброювання, арештів та допитів, включення до армії генерала Берлінга та «винищувальних батальйонів» польських партизанів історія не залишала часу для складання подібних звітів. До того ж із серпня 1944 р. вся увага

командувачів АК була повернута до повстання у Варшаві. За наказом генерала Т. Бур-Коморовського від 14 серпня всі аківські загопи мали пробиватися на допомогу варшавським повстанцям. Зі зрозумілих причин не знайшла відображення участь львівських формувань АК у боях з німцями і у звітах та спогадах радянських командирів (*Льюшин, 2009: 356*).

У дні відступу німців зі Львова, активного розгортання поляками «Бурі», не припиняли своєї діяльності й українські підпільники. Крім дій із захисту власних структур чи українських населених пунктів, українські боївки проводили випереджальні акції проти польського підпілля (*В'ятрович, 2017: 343*). Зокрема, львівський автор І. Голод із посиланням на окремі джерела окремо зазначає, що нечисленний підрозділ Української повстанської армії боровив у Львові Святоюрський собор – резиденцію глави Української греко-католицької церкви митрополита Андрія Шептицького. Перестороги були не зайвими – командир польського прокомуністичного партизанського загону Сатановський доповідав Москві, що польське населення свого головного ворога бачає не в німцях, а в українцях (*Голод*).

Вартими уваги є також інші спогади, що ілюструє розміщена в Інтернеті публікація щоденника знаного тогочасного львівського літературознавця та архівіста К. Бадецького (*Matwijów*).

У ці дні відбувались сутички з польським та українським націоналістичним підпіллями, як, от за повідомленням газети львівських націонал-демократів «Слово польське» від 27 липня 1944 р., під час боїв за собор Св. Юра, територія якого відігравали не тільки важливе військово-тактичне значення, але й безумовно символічне (*Організація українських націоналістів*). Начальник відділу контррозвідки Львівського обшару Армії Крайової Полячек згодом заявляв радянським органам безпеки, що «... АК по суті справи ніяких дій проти німецьких загартбників у Львові не вела» (*ЦДАГО України: 81*), що, на нашу думку, не відповідало дійсності та очевидно стало фальсифікацією слідчих не тільки в межах конкретної кримінальної справи, але й побудові радянського міфу «звільнення» Львова.

Погоджуючись із польськими колегами про те, що командування АК не скористалося нагодою, щоб впродовж 19–21 липня 1944 р. остаточно опанувати містом і витіснити звідси німецькі війська (*Węgierski, 1989: 210*), варто наголосити, що навіть

успішна реалізація такого задуму була радше короткочасним презентаційним ефектом перед радянською владою, яка не визнала б повернення Львова як центру «звільнених в 1939 р. від польських панів західноукраїнським земель» колишнім володарям, навіть зважаючи на їхню короткочасну й непевну участь як союзників у боротьбі з нацизмом.

Зокрема, 22 липня 1944 р. загони АК, застосовуючи тактику вуличної перестрілки, відтіснили гітлерівців з Верхнього Личакова до вул. Пекарської, а також до північних та північно-західних теренів Львова. Вони перешкодили німецьким саперам створити протитанкову мінну загорожу на вул. Личаківській поблизу костелу св. Антонія. Згодом, у радянській і пострадянській час, сформувався міф про те, що радянські війська врятували Львів від руйнування гітлерівцями (*Чорний, 2012: 143*).

Частини Червоної Армії та Армії Крайової вели бойові дії проти німців спільно, фактично як союзники. У тісній взаємодії з аківцями, які добре знали місто, радянське військо протягом 27 липня оволоділо центром Львова, районом головного вокзалу, Цитаделі. До кінця дня бої за звільнення міста від німців переможно закінчились. У безперечно тенденційному звіті командир 14-го полку уланів майор «Дража» (офіцер югославської армії, який втік з німецького полону і вступив у АК) писав: «Місто зайняли польські відділи повстанців, а советські панцерні одиниці тільки допомагали їм. На всіх будинках було видно лише біло-червоні прапори. Генерал Філіпковський комендант обшару, у новому умундированні перебував зі своїм штабом на вулиці Кохановського, 23. Полковник Червінський, командир округи, був комендантом міста, а порядок утримувала поліція АК». Слід зазначити, що його 14-й полк справді бився завзято, за що отримав подяку радянського командування (*Науменко*).

Протягом двох днів вулиці Львова разом з червоноармійцями патрулювали аківські вояки з біло-червоними пов'язками на руках, а на багатьох будинках були встановлені біло-червоні прапорці. На ратуші з 26 липня майорів польський прапор, а нижче, на рогах вежі – ще чотири: прапори США Англії, Франції і СРСР. Лондонський уряд Польщі вважав здійснення операції «Буря» у Львові надзвичайно успішним. Її керівник полковник В. Філіпковський був підвищений у чині до генерала бригади і у

складі групи провідних офіцерів Львівського обшару нагороджений орденом Віртуті Мілітарі (*Науменко*).

Попри ілюзорну ейфорію визволення «польського» Львова радянське командування намагалося використати польські відділи у власних цілях. 25 липня під час зустрічі у штабі радянських військ комендант Львівського округу АК бригадний генерал В. Філіпковський висловив прагнення сформувати піхотну дивізію і продовжити спільну боротьбу проти Німеччини. Наступного дня у штабі округу радянському командуванню було представлено близько 150 офіцерів майбутнього з'єднання. Однак, як тільки 27 липня останні німецькі частини залишили місто, радянське командування зажадало негайного роззброєння польських формувань. 29 липня загопи, що брали участь у боях із німцями, склали зброю (*Гулай, 2007: 569*).

Польський історик Т. Бальбус звертає увагу на те, що після зайняття Червоною Армією Львова, радянськими спецслужбами було реалізовано сценарій, що раніше мав місце в Вільнюсі 17-18 липня 1944 р., коли «запрошені на розмову» офіцери АК були заарештовані органи військової контррозвідки «СМЕРШ» (*Balbus, 2004: 67*).

За архівними даними, майже відразу після вступу Червоної Армії до Львова було заарештовано 47 активних членів АК, зокрема 29 офіцерів інтернували (*ЦДАГО України, 85*).

31 липня 1944 р. УНКДБ по Львівській області було заведено агентурну справу «СЕЙМ» щодо розробки 300 найактивніших учасників польського військово-політичного підпілля (Польща та Україна, 2007: 642). Того самого дня у Житомир для переговорів із командуванням створеної на території СРСР Армії Людової вилетіли В. Філіпковський, комендант Львівського округу АК полковник С. Червінський та інші офіцери, які вже 3 серпня були заарештовані. Передбачаючи такий розвиток подій, В. Філіпковський залишив замість себе підполковника Ф. Янсона, який мав відновити конспіративну діяльність, якби польська військова делегація не повернулась з Житомира протягом найближчих чотирьох днів. У наказі В. Філіпковського наголошувалося, щоб польське підпілля не виявляло своєї структури перед радянською владою (*Гулай, 2007: 569*).

Таким чином, у заключній частині публікації критично проаналізовано передумови, характер та наслідки реалізації воєнно-

політичних планів польської Армії Крайової в умовах розгортання Львівсько-Сандомирської наступальної операції Червоної Армії, що призвело до відновлення сталінським тоталітарним режимом контролю над рештою частини Західної України та відповідно до розгортання репресій проти польського збройного підпілля, яка відзначилося боями із німецькими військами при зайнятті Львова та особливо його передмість та найближчих околиць. Окреслена проблематика варта окремого комплексного історико-джерелознавчого дослідження для цілісного представлення військово-політичного протистояння в Галичині весною-літом 1944 р. через розкриття складних вузлів українсько-польської конфліктної взаємодії під впливом спеціальних служб й військових підрозділів нацистської Німеччини та радянських партизансько-підпільницьких структур НКВС-НКДБ й Червоної Армії із паламітарними формуваннями, підконтрольними вказаним репресивно-каральним органам.

Використані посилання

В'ятрович В. (2017). УПА про АК: польсько-українська війна в Галичині 1943-1944 років. Вісник Львівського університету. Серія історична, Вип. 53. С. 334-349.

Голик Р. (2011). Місто і війна: реалії та стереотипи періоду нацистської окупації в ментальності львів'ян. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Держава та армія. № 693. С. 216-222.

Голод І. Як «визволяли» Львів 1944-го. «Молода Галичина». [online] 20 липня. URL: <https://portal.lviv.ua/uncategorized/2004/07/20/181918> [Дата звернення 28.08.2022].

Гулай В. (2007). Поляки Львова в 1944–1946 роках: кінець національних ілюзій. Львів: місто–суспільство–культура: зб. наук. пр. Т. 6: Львів – Краків: діалог міст в історичній ретроспективі. Вісник Львівського університету. С. 567-575.

Гулай В., Дмитришин Н. (2019). Львів липня 1944 року в стратегічних наступальних планах та бойових діях Червоної армії та Армії Крайової проти Вермахту. Частина 1. Військово-науковий вісник, Вип. 32. С. 77-86.

Льюшин І. (1998). Польське підпілля на території Західної України в роки Другої світової війни. Україна-Польща: важкі питання. Матеріали II міжнародного семінару істориків «Українсько-польські відносини в 1918-1947 роках». Варшава, 22-24 травня 1997. Варшава, Світовий союз воїнів Армії Крайової Об'єднання українців у Польщі. С. 154-171.

Льюшин І. (2009). Українська повстанська армія і Армія Крайова. Протистояння в Західній Україні (1939-1945 рр.). Київ. Видавничий дім «Кисво-Могилянська академія». С. 399.

Науменко К. Вступ радянських військ. Операція «Буря» АК. [online] URL: <http://map.lviv.ua/statti/luckij6.html> [Дата звернення: 29 серпня 2022].

Організація українських націоналістів і Українська повстанська армія: Історичні нариси. В. В. Дзьобак, І. І. Ільюшин, Г. В. Касьянов, А. В. Кентій, С. В. Кульчицький (відп. ред.), О. Є Лисенко, І. К. Патриляк. [online] URL: <http://www.lucorg.com/UserFiles/File/Part%201.pdf> [Дата звернення: 23 серпня 2022].

Піскунович Г. (1998). Польське підпілля на південно-східних кресах Другої Речіпосполитої у 1939-1945 рр. Україна-Польща: важкі питання. Матеріали II міжнародного семінару істориків «Українсько-польські відносини в 1918-1947 роках». Варшава, 22-24 травня 1997. Варшава, Світовий союз воїнів Армії Крайової Об'єднання українців у Польщі. С. 172-189.

Польща та Україна у тридцятих – сорокових роках ХХ століття. Невідомі документи з архівів спеціальних служб. Т. 4: Поляки і українці між двома тоталітарними системами 1942–1945. Частина перша (2005). Варшава–Київ: Державний архів Служби безпеки України, Архів Міністерства внутрішніх справ і адміністрації Республіки Польщі, Інститут національної пам'яті – Комісія з переслідування злочинів проти польського народу, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень Національної академії наук України. С. 1512.

Польща та Україна у тридцятих – сорокових роках ХХ століття: Невідомі документи з архівів спеціальних служб. (2007). Т. 6: Операція «СЕЙМ» 1944–1946. Варшава–Київ: Галузевий державний архів Служби безпеки України, Міністерство внутрішніх справ і адміністрації Республіки Польща, Інститут національної пам'яті – Комісія з переслідування злочинів проти польського народу, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень Національної академії наук України. С. 1353

Центральний державний архів громадських об'єднань України, ф. 1. Центральний Комітет Комуністичної партії (більшовиків) України, оп. 23. С. 926.

Чорний М. (2012). Личаків. Енциклопедія Львова. Т. 4. Львів: Літопис. С. 137-143.

Шишкін І. (2018). Західна Україна у стратегічних планах Армії Крайової у роки Другої світової війни. Збірник наукових праць, Вип. 130. С. 57-60.

Archiwum Akt Nowych. AAN. Zespół Armia Krajowa 1942–1945. Sygnatura 203/XV-1.

Balbus T. Sowieci i Żymierski a lwowska AK 1944. Biuletyn IPN. 2004. № 4. S. 67-79.

Czubiński A. (1998). Polska i Polacy po II wojnie światowej (1945–1989). Poznań: Wydawnictwo naukowe UAM. S. 928.

Matwijów M. Ostatnie dni okupacji niemieckiej i zajęcie Lwowa przez Rosjan w «Dziennikach» Karola Badeckiego (15–28 lipca 1944 r.). [online] URL: <https://www.lwow.com.pl/rocznik/lipiec44.html> [Дата звернення: 22 серпня 2022]

Mazur G. Polskie Państwo Podziemne na terenach południowo-wschodnich II Rzeczypospolitej 1939-1945. URL: http://www.memory.gov.ua/sites/default/files/dopovid_gzhegozha_mazura.pdf. [Дата звернення: 17 серпня 2022].

Polskie Siły Zbrojne w drugiej wojnie Światowej. Armia Krajowa. Т. III (1950), Londyn. S. 972.

Szymczyk J. O fenomenie Politechniki Lwowskiej– matki polskich politechnik w 160-lecie jej powstania (1844–2004). [online] URL: http://elektroenergetyka.pl/upload/file/2004/12/elektroenergetyka_nr_04_12_2.pdf. [Дата звернення: 24 серпня 2022]

Walki we Lwowie 22-27 lipca 1944 roku. [online] URL: <https://historiamniejznanaizapomniana.wordpress.com/2015/07/22/walki-we-lwowie-22-27-07-1944/>. [Дата звернення: 28 серпня 2022].

Węgierski J. (1989). W Lwowskiej Armii Krajowej. Warszawa: Instytut wydawniczyPAX. S.315.

Wyzwolenie Lwowa lipiec 1944. Kapitan Draža Sotirović. [online] URL: <https://www.salon24.pl/u/witas1972/522359,wyzwolenie-lwowa-lipiec-1944-kapitan-draza-sotirovic>. [Дата звернення: 30 серпня 2022].

References

Viatrovych V. (2017). UPA about AK: Polish-Ukrainian war in Galicia 1943-1944 years. Bulletin of Lviv University. The series is historical. 2017, issue 53. (ukr).

Holyk R. (2011). City and war: realities and stereotypes of the period of Nazi occupation in the mentality of Lviv residents. Bulletin of the Lviv Polytechnic National University, No693 The state and the army, pp. 216-222.(ukr).

HolodI. How Lviv was "liberated" in 1944. "Young Halychyna" on July 20. [online] Available at: <https://portal.lviv.ua/uncategorized/2004/07/20/181918> [Accessed 28 of August 2022] (ukr).

Hulai V (2007). Poles of Lviv in 1944–1946: the end of national illusions. Lviv: city-society-culture: coll. of science pr. T. 6: Lviv - Krakow: dialogue of cities in historical retrospect. Bulletin of Lviv University. The series is historical. Spec. issue 2007. pp. S.568–569.(ukr).

Hulai V. Dmytryshyn N. (2019). Lviv in July 1944 in the strategic offensive plans and combat actions of the Red Army and the Army Krayova against the Wehrmacht. Part 1,Military-scientific bulletin, issue 32, pp. 77-86. (ukr).

Ilyushin I. (1998). The Polish underground in the territory of Western Ukraine during the Second World War. Ukraine-Poland: difficult questions. Materials of the II International Seminar of Historians "Ukrainian-Polish Relations in 1918-1947" Warsaw, May 22-24, 1997. Warsaw, World Union of Soldiers of the Army Krayova of the Union of Ukrainians in Poland, p. 154-171. (ukr).

Ilyushin I (2009). The Ukrainian Insurgent Army and the Army Krayova. Confrontation in Western Ukraine (1939-1945), Kyiv: Kyiv-Mohyla Academy Publishing House. P. 399 (ukr).

Naumenko K. Entry of Soviet troops. Operation "Storm" AK. [online] Available at: <http://map.lviv.ua/statti/luckij6.html> [Accessed 29 of August 2022] (ukr).

The Organization of Ukrainian Nationalists and the Ukrainian Insurgent Army: Historical Essays / V. V. Dzyobak, I. I. Ilyushin, G. V. Kasyanov, A. V. Kentii, S. V. Kulchychykyi (Editor-in-Chief), O. Ye Lysenko, I. K. Patrilyak. [online] Available at: [http // www.lucorg.com/UserFiles/File/Part%201.pdf](http://www.lucorg.com/UserFiles/File/Part%201.pdf) [Accessed 23 of August 2022] (ukr).

Piskunovich G.(1998). The Polish underground in the southeastern regions of the Second Polish Republic in 1939-1945. Ukraine-Poland: difficult issues. Materials of

the II International Seminar of Historians "Ukrainian-Polish Relations in 1918-1947" Warsaw, May 22-24, 1997. Warsaw, World Union of Soldiers of the Army Krayova of the Union of Ukrainians in Poland. P. 172-189. (ukr)

Poland and Ukraine in the 1930s and 1940s. Unknown documents from the archives of special services. (2005). T. 4: Poles and Ukrainians between two totalitarian systems 1942–1945. Part one. Warsaw–Kyiv: State Archives of the Security Service of Ukraine, Archives of the Ministry of Internal Affairs and Administration of the Republic of Poland, Institute of National Remembrance - Commission for the Prosecution of Crimes Against the Polish People, Institute of Political and Ethnonational Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine. P. 1512 p. (ukr).

Poland and Ukraine in the 1930s and 1940s: Unknown documents from the archives of special services. (2007). T. 6: Operation "SEIM" 1944–1946. Warsaw–Kyiv: Sectoral State Archive of the Security Service of Ukraine, Ministry of Internal Affairs and Administration of the Republic of Poland, Institute of National Remembrance - Commission for the Prosecution of Crimes Against the Polish People, Institute of Political and Ethnonational Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine. P. 1353 (ukr).

Central State Archive of Public Associations of Ukraine. F. 1. Central Committee of the Communist Party (Bolsheviks) of Ukraine. Op. 23. Case 926 (ukr).

Chorny M. (2012), Lychakiv. Encyclopedia of Lviv. Vol. 4. Lviv: Litopis, pp. S 137-142 (ukr).

Shishkin I. (2018). Western Ukraine in the strategic plans of the Army Krayova during the Second World War. Gilea: Scientific Bulletin. Collection of scientific papers, issue 130. P. 57-60 (ukr).

ArchiwumAktNowych. AAN. ZespółArmiaKrajowa 1942–1945. Sygnatura 203/XV-1.

Balbus T. Sowietci i Żymierski a lwowska AK 1944. Biuletyn IPN. 2004. № 4. S. 67-79.

Czubiński A. (1998). Polska i Polacy po II wojnie światowej (1945–1989). Poznań: WydawnictwonaukoweUAM. S. 928.

Matwijów M. Ostatnie dni okupacji niemieckiej i zajęcie Lwowa przez Rosjan w «Dziennikach» Karola Badeckiego (15–28 lipca 1944 r.) [online] URL: <https://www.lwow.com.pl/rocznik/lipiec44.html>.

Mazur G. Polskie Państwo Podziemne na terenach południowo-wschodnich II Rzeczypospolitej 1939-1945. [online]. Available at: http://www.memory.gov.ua/sites/default/files/dopovid_gzhgezha_mazura.pdf [Accessed 17 of August 2022].

Polskie Siły Zbrojne w drugiej wojnie Światowej. Armia Krajowa. T. III (1950), Londyn. S. 972

Szymczyk J. O fenomenie Politechniki Lwowskiej– matki polskich politechnik w 160-lecie jej powstania (1844–2004). [online]. Available at: http://elektroenergetyka.pl/upload/file/2004/12/elektroenergetyka_nr_04_12_2.pdf [Accessed 24 of August 2022].

Walki we Lwowie 22-27 lipca 1944 roku. [online]. Available at: <https://historiamniejznanaizapomniana.wordpress.com/2015/07/22/walki-we-lwowie-22-27-07-1944/> [Accessed 28 of August 2022].

Węgierski J. (1989). WLwowskiej Armii Krajowej. Warszawa: Instytut wydawniczy PAX. S. 315.

Wyzwolenie Lwowa lipiec 1944. Kapitan Draža Sotirović. [online]. Available at: <https://www.salon24.pl/u/witas1972/522359,wyzwolenie-lwowa-lipiec-1944-kapitan-draza-sotirovic>. [Accessed 30 of August 2022] (pol.).

Hulai V., Dmytryshyn N.

LVIV IN JULY 1944 IN THE STRATEGIC OFFENSIVE PLANS AND COMBAT ACTIONS OF THE RED ARMY AND THE ARMY KRAYOVA AGAINST THE WEHRMACHT. PART 2

The proposed work is the completion of a topic that is relevant in scientific-theoretical and historical-applied aspects, allowing, through a critical analysis of previous soviet historiography and the involvement of new Polish scientific and scientific-journalistic publications, to comprehensively present a historical retrospective of the place and role of Lviv in July 1944 in strategic offensive plans and combat actions of the Red Army and the Army Krayova against the Wehrmacht. The narrow-historical issue of the military and political significance of Lviv in the course of hostilities at the final stage of the Second World War, in view of the deployment of large-scale russian aggression from February 24, 2022, requires complex scientific studies, devoid of previous soviet ideologization and falsification. This article is an attempt to solve the scientific tasks set in the previous publications of the authors, with the involvement of Ukrainian and Polish historiography and journalism, where the main emphasis is placed on the battles for Lviv between Nazi troops and the Army Krayova, and the Red Army at the end of July 1944. In particular, at the final stage of the Second World War, the majority of the Polish population and underground figures considered the retention of Lviv as part of Poland as the center of the eastern "Kresy" as a natural reward for their participation in the struggle against Hitler's Germany. A large-scale operation of the Army Krayova called "Storm" (Burza) was supposed to secure a stronger, primarily military-tactical, position of the Poles during the determination of the future eastern borders of Poland. The work is based on a complex of general historical and specifically historical methods of scientific research based on the principles of historicism, objectivity, and alternativeness. The research findings can be considered valuable for further scientific studies and use in educational activities, public educational and educational work.

Keywords: Lviv, combat actions, the Red Army, the Army Krayova, Wehrmacht.